

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ ԳԻՆԸ.

Յարեհան գինն է 5 անրի (փոստի ծախսով): Օտարաբաղա-
բացի բաժանորդները պիտի գինն այս հասցեով. Ես Կոնստ.
Ես Редакция Армянской Газеты, Манаго.
Քիֆիստա կարելի է ստորագրել խմբագրատան մէջ (Երբու-
նու ասն) և պ. Կոնստանդնուպոլիսի խանութում:

ՄԵՃԱԿ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ.

Մասնաւոր յայտարարութիւն տպել տուողը պիտի վճարէ 10
հասարակ տառի համար 1 կողմէ կարծաթ: Յայտարարութիւններ
տպվում են Հայերէն, Ռուսերէն, Գրաբերէն, Ֆրանսիայէն, Գերմա-
ներէն և Թուրքերէն:

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲՈՎԱՆԻՍԿՈՒԹԻՒՆ

Մենք ձեզ կը մերկացնենք. — Երբքին
տեսնուի ինչ: Կամակ Անաբաբաբաբ: Երբքին
լուրեր: — Արտաքին տեսնուի ինչ: Երբու-
ղամիտ զէպի ուրիշներ: — Ես ուն լուրեր: — Փո-
խառնութեան տոմարներին ցուցակ: — Առնորա-
կան: — Յայտարարութիւններ: — Բանասիր ա-
կան:

ՄԵՆՔ ԶԵՋ ԿԸ ՄԵՐԿԱՑՆԵՔ

I

Թիֆլիսում հրատարակող «Մեղու Հա-
յաստանի» լրագրի 26-րդ համարի թէ ա-
ռաջնորդող յօդածը, թէ ֆելիտոնը, թէ
ազգային բաժինը լցված է հայհոյանքներով
«Մշակի» դէմ, — մինչև անգամ ազգային բաժ-
նում տպված նամակը (3) լին է անձնական յար-
ձակմունքներով և հայհոյանքներով «Մշակի»
խմբագրի դէմ:

Մենք զիտաւորութիւն չունենք հետեւի
«Մեղուի» օրինակին, զիտաւորութիւն չու-
նենք ոչ անձնական յարձակմունքներ անել, ոչ
ամբաստանութիւններով լրին մեր էջերը: «Մե-
ղու Հայաստանի» լրագրի պ. Խմբագրի դէմ...
մեզ հետաքրքրում է ինչն լրագրի ուղղու-
թիւնը և հասարակական գործունէութիւնը:

Ուստայ «Современник» ամսագիրը իր
ծաղկած ժամանակում (վաթնամյակի լրագրի
թում) տպագրած էր մի յօդած ռուս պրես-
այի վերաբերութեամբ: Զօդվածագիրը ա-
սում էր, որ իմ է նրան հարցնելիս լինին ռու-
սաց երկու լրագրիները՝ յիշն նա աւելի հա-
մարում է: Голосъ-ին, թէ Московск. Ве-
домости լրագրին, — նա կը պատասխանէր որ
այդ վերջինը նրան աւելի համարելի է երե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՓՈՒՂԻ ԲԱՋԱՐ

Ինչ հարկաւոր է քեզ օրդի, քո օրդին փողն է,
փողի համար ես աղօթք անում, փողը չլինել ես
քո Աստուծոյ:

(Էլի մէկ քո, վերջին գործ.)

1

— Լաւ է, հերքէ, Միհրդատ, լացով էլ վուն-
չիլ չիս օտկել, իմ բանը պրծաւ, անգամ դի իմ
վերջին խնդրերն:

— Ետէնք մի խօսի, կէկէլ ջան, ումիկ մի կարի,
դուն չիս մտնել չէ, ստու ին ասում հերքիմքը,
ասաց գուալով Միհրդատը:

— Ինչ գողէ ասին հերքիմքը, իս ինքս գողմ
իմ, վուր պիտի մտնիմ, մի լաց ըլի ու վերջին
խնդրեքս լաւ: Դուն լաւ գիտիս ինչ թաւոր կնիկ
իմ էլի քիզ համա, էս տասը տարի է վունց իմ
հիդդ լաւ քաջի ու ինչ օր է վուր քաջի իմ քու
ձեռին էն էլ Աստուծոյ է յայտնի: Կիմ քիչ էլ
պիտի ասարիմ իս, խոտաղի, վուր իմ վերջի կամը
կու կատարիս:

— Սիրող պահէ, կէկէլ ջան, Աստուծ օրդ-
մած է, լաւ կուլիս, ասաց Միհրդատը լաց լինե-
լով:

Հիւանդը անհամբերութիւն ցոյց տուց:

— Կուլի վուր լաւում էլ, ասաց նա, ամա
ասածս իմ լաւանդուն չէ դաշլա անում: Էս աշ-
խարհի հիդ բաժնուլը դժար չէ ինձ համա, մէ-
նակ մէ դանձ իմ թողնում էտի ու էն էլ դի-
ղիմ, լաւ օմբուն չէ պահ տարի մի վուր վերջի
Միհրդատ, դուն նրանցն ու քունն Աստուծ: Ալի,

ւում, որովհետեւ Մօսկվայի լրագիրը միշտ յա-
ջողաբար է դատում, նա իմ է չէ սիրում
ազատամտութիւնը Ուստայստանում, նոյն ա-
զատամտութիւնը ատելի է նրան և օտար
երկրներում, իմ է նա աշխատում է ինչ-
նեղին զրկել սալ ամեն մարդկային իրաւունք-
ները, նոյնը քարոզում է նա, օրինակ Մօ-
սկվայի և այլ երկրներում գետնոված հը-
րկաների վերաբերութեամբ... մի խօսքով նա
որոշ ուղղութիւն ունի. կան Ուստայստանում
գաղափարներ, ժողովրդի, կուսակցութիւնների,
երեւոյթների որ նա ասում է, որ նա պար-
տաւորութիւն է համարում հայածիլ. — բայց
նա գոնէ այնքան հաստատամտութիւն և ազ-
նւթութիւն ունի, որ նոյն երեւոյթները նրա
համար ատելի են և ամեն ուրիշ երկրներում,
թէ և այդ շինաստանը լինէ: Կա պահպա-
նողական է և ազատամտ մարդը նրան աւելի
տեղ ատելի է, թէ կուղ նա Լազիկայում, Խո-
պանայում կամ Լապոնայում լինէր...

Բնագիտական Голосъ-ը կը կամենար որ
Ուստայստանում հրէաները իրաւունքներ չու-
նենային, բայց անապի վրովվում է երբ իմա-
նում է թէ Լապոնայում նոյն ազգութիւնը
զրկված է այս կամ այն հասարակական իրա-
ւունքից, նա բողոքում է Լապոնայի վար-
մունքի դէմ հպատակ սլավոնների վերաբե-
րութեամբ, բայց իր առաջնորդող յօդածների
մէջ առաջարկում է միջոցներ իր հայրենիքի
այլազգի հպատակներին արդիւր. քննի սովորի
և սովորեցնել իրանց մայրենի լեզուն:

Մօսկվայի լրագիրը թող յետադէմ ամա-
նէին, բայց նա միշտ որոշ, հաստատ ուղղու-
թիւնն է հետևում, թէ և նա երկրաբանիս ամեն

երկրների վրա խօսէր: Եյն ինչ Գօլոսը փո-
փոխում է իր համոզմունքը նայելով թէ որ
երկրին է վերաբերում նրա դատողութիւնը,
Ուստայստանին թէ օտար երկրին:

Մօսկվայի լրագիրը թող յետադէմ ա-
նուանէին, այդ, բայց նա յարգանքի արժանի է,
որովհետեւ նրա համոզմունքը անփոփոխ է,
նրա ուղղութիւնը որոշ է, այն ինչ Գօլոսը
շաղկիկ պէս է փոխում իր համոզմունքը:

II

Վովկաստան հայերը բացի մեր լրագրից ու-
նեն դարձաւ երկու պարբերական հրատարա-
կութիւն՝ «Արարատ» և «Մեղու Հայաս-
տանի»: Շնորհից ասած որքան և անգոյն
լինէր «Արարատ» որքան և դատարկ լինէր
նրա բովանդակութիւնը, որքան և համոզվա-
լինէր թէ նրա մէջ բան չը կայ կարգաւոր-
ւած նրա թերթիւնը ու որ չէ կարում. — բայց
այնու ամենայնիւ նա իր համար որոշ մի գոյն
ունի, որոշ գրօշակ ունի, նա ծառայում է
մի գաղափարին, նա սահմանափակ շրջան
ունի և գոնէ երբեք իրան չէ թող տալիս
խօսել այն առարկաների վրա, որոց մասին ու-
չինչ տեղեկութիւն չունի...

Մենք նրան չենք համարում, չենք հա-
կանում, բայց մի և նոյն ժամանակ և չենք
արհամարհում նրան, նա մեզն զգլիկ չէ:
Մենք միայն ցանկանում ենք, որ նա աւելի
լաւ խմբագրված լինէր, որ նրա բովանդակու-
թիւնը աւելի ներթաւոր լինէր, այնպէս որ
կամաւոր ստորագրողները գտնէր և
ու թէ ստիպողական:

Ինչ և իցէ «Արարատ» ամսագրի վերաբե-

հրդատը և կէկէլը, որը գունաթափ և թուլ, պառ-
կած անկողնակալի վերա կտակում էր իւր վեր-
ջին կամը Միհրդատին: Փոխանակ այս անգը
չարունակելու, մէկ հայացք ձգենք կէկէլ ան-
ցիալի վերա:

Շրթաւոր հարսը, առաջ Թաւրիկից աղջիկ
կէկէլը հարուստ ծնողաց զաւակ էր, որոնք սատակ
սիրում էին նորան, որովհետեւ նա իւր ծնողաց սի-
րոյ առաջին պտուղն էր, շատ գեղեցիկ և բնու-
թիւնից ունէր սիրող և բարի սիրտ: Ծնողները
երբեք չէին կարող անբաւական լինել իրանց աղ-
ջկանից, որը երբեք չարութիւն չէր անում և երբ
հասաւ այն տարեքներին, որ նա կարող էր ուսում
ստանալ, միշտ լաւ էր պատրաստում իւր դասերը:
Կէկէլի սէ, երկար թերթերունքներով շրջապա-
սում և աչքերը, նորա բաց ճակատը, միշտ տըրտ-
մութեան քողով էին ծածկուած և երբ մարդ
նայում էր այդ տխուր աչքերին մէկ անկամ բա-
րեկամութիւն էր զգում գէպի նա: Երեւոյթ ժա-
մանակը կէկէլը միշտ հեռանում էր իւր ընկե-
րուհիներից և քրոջից՝ նա սատակ սիրում էր
միայնակութիւն և երբ մեծացաւ, այդ երեւոյթը
աւելի կարելի էր նկատել նորա մէջ, նա միշտ
դուրսն էր մեր կանանց այն շրջանից, որոնց շատ
սաղում է Ռաի ճշմարիտ ասած անունը՝ «безгра-
мотная дура»:

Երբ կէկէլը դառաւ ութը տարեկան, նորա ծը-
նողքը նորան սովորաբար չտուին Զաւրի պան-
սիօնը, կամ զաւեղներէն: Նորա վարձկնին մէկ
անգլիացի վարձպետուհի: Թէ ինչպէս էր սովո-
րում կէկէլը միտորի ջօնի մօտ, այդ կարելի էր
տեսնել նորանից, որ այս տիկինը միշտ սիրում
է գովում էր նորան, իսկ միտորի ջօնը այն կա-
նանց թուիլ չէր, որոնք առատ գովասանութիւն

լուծեալ մենք որոշ կարծիք ունենք, գիտենք
նա ո՞վ է, ի՞նչ է... Իմ է նա մեր անձնական
թշնամի լինել անգամ, մենք դարձեալ
կը յարգէինք նրան, որովհետեւ նա ներկայա-
նում է մեր աչքերին իմ է ոչ մի որոշ դրա-
կանական ուղղութեամբ, գոնէ որպէս մի յայտնի
հասարակական երեւոյթ...

Բայց ի՞նչ բան է «Մեղու Հայաստանի»
լրագիրը: Ի՞նչ շրջանի ծնունդ է, ի՞նչ ուղ-
ղութեան լրագիր է:

Խմբագիրները համալսարանական ուսում
ստացած են (նրանք յայտնի են իրանց անուն-
ները լրագրի առաջին համարում), ուրեմն մեր
հասարակութեան լուսաւորված շրջանին են
պատկանում, — բայց տեսե՛ք թէ ի՞նչ է լրագրի
ուղղութիւնը, և ի՞նչ է նրա դատողութեան
եղանակը:

Նախ քան քննենք յիշե՛ւ լրագրի գործու-
նէութիւնը, գցենք մի հայեացք մեր կրթված
երիտասարդութեան վրա:

Մեր երիտասարդութիւնը հետո չէ գնա-
ցիլ մեր պառաւնից՝ նա իրան փառք է
համարում օտարի առաջ, կամ օտար երկրի
վերաբերութեամբ անչափ ազատամտ լինել, —
բայց հենց որ խօսք ես գցում անային գոր-
ծերի, տեղական ինդիւստրի վրա, նա յանկարծ
փոխվում է: Ի՞նչ որ նա համարում էր զգլիկ
ուրիշ մի երկրում նա շատ բնական է դառնում
իւր հայրենիքի վերաբերութեամբ:

III

Եյդ է և «Մեղուի» ուղղութիւնը որ
կրթված երիտասարդութեան արայայայտու-
թիւնն է:

Ներ են վաստում: Շուտ, ինչպէս երազ, անցաւ
լինել տարին և կէկէլը տասն և եօթը տարեկան,
«երկու հազար թուման» մարթու տալու աղ-
ջիկ էր: Մեր պարսն, բերկերը ուրբա՞ծ Մարմա-
րովները չատերը ուրախ ուրախ, ժպիտը երան
մանում էին Թաւրիկից տուն, իրանց ձեռքը և
սիրտը առաջարկելու «կէկէլը Մարտիրոսովը»,
ինչպէս ասում էին նոքա, բայց զուրկ քաշ զը-
ցած յետ էին դառնում, վերջապէս կէկէլը ընտրեց
Շրթաւորից Միհրդատին: Թէպէտ կէկէլի ծնող-
ները բաւական լուսաւորուած էին, ընդունում էին
իրանց տուն երիտասարդներին, բայց այնու ամե-
նայնիւ նոքա չէին թող տալ իրանց աղջկան ա-
ւելի մօտենալ նոքա, այնպէս որ կէկէլը զրոյց
միայն ճանաչում էր Միհրդատին, սորա հետեանքը
այն էր որ կէկէլը զգճաց իւր ընտրութիւնը, բայց
նա արդէն պատկուած էր:

Միհրդատը առաջ ծառայում էր արքունի դա-
տարաններից մէկում, իսկ յետոյ, երբ մայրին դա-
տաստանական ընթերցան, դարձաւ փառաբան:
Նա շատ բարեկամիւ և ազգասէր մարդ էր յիշ-
վում, գոնեա այդպէս էին ճանաչում նորան Տրի-
խիսիցից, որոնք իմ է մէկ գործը ունենալին պաշտ-
պանելու դատաստանի առաջը, իսկոյն նորան էին
յանձնում: Այդպէս էր ճանաչում նորան և կէ-
կէլը մինչև նոքա ամուսնութիւնը, բայց յետոյ նը-
կատեց, որ սխալուել է: Նա տեսաւ, որ իւր ա-
մուսնոյ բարի դիմակի տակը ծածկուած է եղիլ
մէկ զարշիկ մարդ սատակ չափաւոր, կեղտոտ և
ժլատ: Արդարեւ Միհրդատը, իմ է մէկ գործի մէջ
տեսնում էր իրան մէկ քանի ուրիշ չափ, ամեն
ճանաչար՝ պարտաւոր էր գործ գնիլ այդ փողը
ստանալու: Կէկէլ Միհրդատը բժիշկ լինէր և նո-
րան առաջարկէին հազար ու, նա իւր հիւանդին

«Մեղու Հայաստանի» լրագրի վերաճելու լույս յետոյ, ով որ ուշագործութեամբ հանկուտ հրա յօդվածներն բովանդակութեամբ, ով որ ընդունակ է եկել հակասութիւններ նկատելու, անշուշտ համոզվեցաւ որ մեր այդ բարձր ուսում ստացածներն օրգանը ամեն երեւոյթի, ամեն խնդրի համար երկու տարբեր չափ սեր ունին Միտով նա չափում է օտար երկրներին երեւոյթները, միտով հայոց հասարակութեան խնդիրները: «Նրան ասելի է մեղեանդ, խաւարասէր, յետաքէմ, օտար երկիրներին կաթօլիկ կղերը,—բայց հայոց կղերի մոլեռանդութիւնը, խաւարասիրութիւնը և յետաքէմ ընթացքը նրա համար հաճելի է:

«Մեղու Հայաստանի» լրագրի համար ատելի է օրինակ պահպանողական կուսակցութիւնը Պրուսիայում,—բայց նա իր առաջնորդող յօդվածներում սարսափում է, պատրաստ է անգամ անաղնու թիւն անուանել, որ «Մշակը» յարձակվում է մեր կղերականութեան վրա, որ նա բողբոջում է նրա կազմակերպութեան դէմ, որ պահանջում է վերադարձնել լուսաւորչական եկեղեցու սկզբնական, մարուր ձևին:

Պատուելի լրագրի իւրաքանչիւր խմբագիրը անպատճառ կը վառվեր աղիւն և արդար բարկութեամբ, եթէ նրան ներկայացնէին և և րօպական մի երկրում մի խումբ խաւարասէր երիտասարդների, որք չեն թոյլ տալիս ոչ մի վերանորոգութիւն, որք յամառութեամբ հերքում են մի նոր բան սովորելու կարելութիւնը, որք առաւօտից մինչև գիշերը անցնում են դատարկաստութեան, խնորհանքի, բամբասանքների, ամբաստանութիւնների մէջ, որք չը գիտեն ի՞նչ է նոր գիրքը, ամսագիրը, կամ լրագիրը կարդալը, որք սատանայական ուրախութեամբ մէկ մէկու խօսք են տալիս ամեն նոր կիսած, թարմ ոյժ ունեցող, եւրօպական կրթութիւն ստացած երիտասարդին ընդունել հետեւալ խօսքերով՝ արի սրան էլ լաւ խայտառակ ենք, որ ասպարէզը դարձեալ մեզի մնայ, զգլացնենք նրան, նրա անունը կոտրենք ամեն մատչելի միջոցներով...: «Նա կը բնագաւառէր այդ տեսակ երիտասարդութիւնը:

Բայց երբ մեր հասարակութեան մէջ երկուսն է դալիս երիտասարդութիւնը այդ տեսակ վնասակար ուղղութեամբ, երբ մեր լրագիրներէն մինը իրան թոյլ է տալիս յարձակվել նրա դէմ, բնագաւառել նրան,—այն ժամանակ նա աղաղակ է գցում, այդ տեսակ վնասակար ուղղութեամբ:

Համարձակ կուղարկէր երանելի մարգերը առողջանալու համար: Փողը նա չէր ելնէր, որին երկրպագութիւն էր տալիս, փողի համար նա ամեն բան կըրէր: Նորա անունը, նորա պատիւը, նորա ընտանիքը նշանակութիւն չունէին, երբ մէջտեղը փող կար: Փողի համար նա աշխատում էր անուանի մարդ լինել, փողի համար նա ամուսնացաւ: Այնպէս էր նա փողին կըրէր իւր կնոջը, եթէ հարկաւոր լինէր: Այս ամենը իմացաւ Ալեկը, նկատեց, որ իւր ամուսինը չարժի իրան և այս միտքը աւելի դժուար էր, որովհետև նա իւր կամով ուղեւ Միւրդասին, ինքը նորան ընտրեց:

Միւրդասը պատկուցեց և վեց տարի ապրում էր իւր աներոջ տանը, ասելով, որ լաւ տուն է կալուածում գտնել, այս միջոցին նորան պատահեցաւ լաւ տուն, որը պարզապէս համար ծախվում էր գրեթէ ձրի, Միւրդասը առաւ այդ տունը և այն ժամանակը միայն մտածեց դուրս գնալ իւր աներոջ տանից և այն էլ Ալեկը շատ աղաչանքներով յետոյ: Այդ տունը շատ գեղեցիկ էր և գտնվում Տփլիսի ամենալաւ փողոցների վրա: Շատ խեղճ մարդ անցնելիս այդ տան առաջը, նախանձոտ հալածանքներ էր գցում նորա վերա, բայց չգիտէր թէ այդ գեղեցիկ խնամքի մէջ ինչպիսի ծիծառ կար ծածկուած, թէ այդ փառն շինուածքի տանտիրէին ինչպիսի վատերով էր խեղդուած: Շատ անգամ այդ դրսից փայլուն տիկնոջը կարելի էր տեսնել միայնակ, տխուր նստած սենյակի մէջ, շատ անգամ նորա չըթնշնչելից կարելի էր լսել յանդուգն խնդրի, որ Աստուած նորան շուտ մահ ուղարկէ: Ալեկը հանդիստ չունէր, նա, ինչպէս աւագի մէջ անկուած վարդ, կամաց կամաց չորանում էր: մէկ հանգամանք փոխեց նրա դրութիւնը:

սակ վարմունքը սրբապղծութիւն է համարում...:

IV

«Նայեցէր այժմ ինչ է «Մեղու» դատողութեան եղանակը:

Մեղու ասում էր, օրինակ, որ ձրի դատողութիւն անողը կարծելով որ նա բաւական բարերարութիւն է անում ձրի դաս տալով, այնպէս որ եթէ անպիտան էլ դաս տար, չէ ընդունի ոչ մի խորհուրդ: Նոր մեթոդի մասին,—«Մեղու» պատասխան է տալիս՝ «Ի՞նչ, դուք յարձակվում եք ձրի դատաստութեան սկզբի վրա, որ մեզ համար միակ միջոց է լուսաւորութիւն տարածել և այլն և այլն: Հասկացողը կը նկատի թէ որքան անհիմն է այդ տեսակ դատողութեան եղանակը, որքան ստոր է այդ տեսակ դատողութիւն անելու միջոցը,—բայց միամիտ ընթերցողը գուցէ և կը խաբլի և աղնու թիւն կը համարէ «Մեղու» կողմից որ նա պաշտպանում է արդար սկիզբը: Այդ դէպքում միամիտ ընթերցողը նոյն դրութեան մէջն է, ինչ դրութեան մէջ որ գտնուում է թուաբանութեան անտեղեկ անձն, երբ մի խնդրի լուծողը աննկատելի մի սխալ արաւ խնդրի սկզբում, մինչև սի տողը պլիւս դրեց, այնպէս որ սխալը թէեւ կայ, բայց այնու ամենայնիւ դուրս բերած հետեւողութիւնը ուղիղ է: Տգէտ մարդու համար միայն նկատելի չէ որ ասի է ծագել խնդրի կանոնաւոր ընթացքը, որտեղ է ծագել կանոնաւոր դատողութեան թիւը...:

Ուրիշ օրինակ՝ մենք յարձակվում ենք մեր հոգեւորականութեան դէմ,—դուք կամենում եք ոչնչացնել մեր հոգեւորականների դասը, առում է աղիւն լրագիրը, այն դասը որ մեր միակ պաշտպանն է և այլն և այլն...: Այդ տեղ կարելի է ամբողջ հայոց պատմութիւնը կրկնել, շարել մարտիրոսների անունները հոգեւորական դասից, և այլն և այլն,—և բնութեցողը կը հիւսնայ, կը զմայլվի կանէ՛ ի՞նչ ազգաւոր է այդ «Մեղուն»:

«Մեղու Հայաստանի» լրագիրը ասում է՝ «Մշակը իր տարի ու կէս ընթացքում «կանոնաւորապէս և հետեւողաբար աշխատ է եղել միշտ յարձակվելու և որքան հնար է ժողովրդեան առաջ կոտրելու հայ գործող երիտասարդների և եկեղեցական դասի վարկն և յարգը»:

Մենք «Մեղուն» կը պատասխանենք որ ճաշտիւնի վրա վրձնել չէ կարելի՝ մենք յար-

ձակվել ենք և դարձեալ կը յարձակվենք հոգեւորականների դասի վրա, որովհետև նոցա մեծ մասը արժանի չէ իրանց բարձր կոչման, մենք կը յարձակվենք երիտասարդների վրա, որք գիտութեան կեղծ թողով ծածկվելով ներկայացնում են եղուի տական մի կուսակցութիւն, որի ամենագործող գործիքը՝ խորհուրդներն են և ընթացող լուրերը:

Բայց մի բան է մոռացել մեր երեկելի կղերական լրագիրը, որ ազատամիտ է դէպի պրոպագանդա երեւոյթները, և խաւարասէր դէպի ներքին գործերը,—այն է որ «Մշակը» յարձակվում է ոչ թէ միայն տգէտ և լուսաւորչական եկեղեցու անունին վնաս բերող հոգեւորականների վրա, ոչ թէ միայն տգէտ, անընդունակ, դէպի խնորհանք և խայտառակութիւն սէր ունեցող երիտասարդների վրա,—բայց և մեր ժողովրդի մէջ յայտնվող ամեն անարդար և անձնունի երեւոյթների վրա՝ առեւտրական հարստահարողների վրա, ընտանեկան բռնադատութեան վրա, հայ բնասիրների դէպի մայրենի լեզու ունեցած՝ ատելութեան վրա, հին սերունդի վրա, կանոնաւոր և արդիւնաւոր անտեսութեան մէջ հայի ցոյց տուած անընդունակութեան վրա... և այլն...:

Իսկ ինչ որ կը վերաբերի այն խօսքերին, թէ «Մշակը» հանդէս է դուրս եկել առանց ծանօթ լինելու հասարակութեան հետ, իրան շրջապատող հանգամանքների և հասարակութեան պիտոյքների հետ,—մենք խորհուրդ կը տալինք «Մեղուն» այսպիսի ծանր խնդրի վերաբերյալ չափնել այլ թողնել նրան վճռել ժողովրդի համալիրում թե՛ անը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄՍԿ ԱՅԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Անցեալ օրերում մեր Այլաքալքեցի ազգայինը չը գիտեմ ինչ հանգամանքից և զրգումից ստիպուած վերջապէս կամեցան ուղադրութիւն դարձնել եկեղեցւոյ արդեանց և ծախուց վերայ, ցանկացան հրապարակով բարեկարգ քաղաքների նման մի հայել տեսնել Սթոքհոլմի հետ, (երեւոյթների) ուստի հասարակութիւնից ընտրուած 20 կամ 25 անձինք ժողովուրդեան Տէր գործակատար Ստեփաննոս Ա. ք. Այնուպէս իմացելի մօտ նորա նախադրութեամբ հայել տեսնելու, ուրտեղ նախապէս հրաւիրուած էին մի քանի անձնք խորհրդակցիներ գործակատարի, որոց հետ միասին սովորաբար ամեն տարի տեսնուում են եղել հայելը և միայն երանք լեւի: Վերջապէս հայելը սկսուեցաւ:

խալից անալիս մայր բառը, որը ամէն կնոջ համար երջանկութիւն է, ինչպիսի հաւեսով նա առաւօտից մինչև երեկոյ սովորացնում էր երեխային մանգալ և հիմա, երբ Մաշնո հինգ տարեկան է, ինչ դուստրութիւն է գգում խեղճ մայրը, երբ նա, ինքնաբերած երեխայի խոտը և խելակրի հագացքին, սովորացնում է «Հայր մեր» ասել: Աստուծոյ է խնայալ Աստուծոյ, մի սպանի ինձ, իմ էղնէն Եւմ ձեռք պիտի նստիմ», ասում էր նա:

Այժմ Ալեկը մահ էր խնդրում: Ընդհակառակը նա ուղում էր ապրի: Միայն լը միտքը, որ նա պէտք է բաժանուի իւր աղկանից, որ նորա «սիրելի Մաշնո», պէտք է Միւրդասի ձեռքը ընկնի, որ Միւրդասը ուրիշ հետ կպակուի, որովհետև նրան կանան 20 կարելի 30 հազար ու փող և Մաշնո պէտք է ուրիշ կնոջ տայ մայր անունը, նորան յուսանաւորութեան անդունդն էր ձգում: Այժմ նա նախանձում էր մէկ կնոջ այնպիսի վրձնակին, որը նրա համար գերեզման փողոց էր իմանում, ինչպէս կվարունի իւր ծալքի լուսի հիդ, ինչ թաւոր ուսում կուսանում: Հազար ու մէկ այնպիսի մարդ ծնում էին խեղճ մօր գլխումը և նորա աչքերից առաւ արտասուքներ թափել տալի:

Յայտնի է, որ եթէ մէկը որ և իցէ վրչա ունէ և մի և նոյն ժամանակը սրտացաւ բարեկամ, այդպիսի բարեկամին իւր հոգսը պատկուով, նա իւր բոժը թեթեւացնում է: Բայց Եւմ կարող էր պատմել Ալեկը. երեխան նորան չէր հասկանայ, իսկ ծնողներին ասելը նորա ինքնաբերականութիւնը էր ներում: Ծնողները ամէն հնարք գործ դրին նրան բարեւտարացնելու համար: Ալեկը նշանակուած էր տանել խաչ, որի բարձրացնելը նորա սթեղը չէին ներում և նա տանում էր լուռ առանց տըր-

Աստուած հաշի համարէ: կարդացուեցաւ * մի երկար ցուցակ եկեղեցւոյ ծախուց՝ մի կօպէկից ըսկուած մի առ մի, բայց արդիւնքի մասին, ոչ ցուցակ և ոչ դիր:

Երբ պատուելի երեւոյթից պահանջեցին եկեղեցւոյ արդեանց ցուցակ նա բարկանալով պատասխանեց:

«Աղբրոսնք, աղանք, և ցուցակ մուցակ չունիմ, ծեր մարդ եմ, ասուց չեմ, պարան տարի ինչպէս որ եօլա կերթայի, այն այնպէս ալ դնացի եմ տիպ տերտէրս լաւ գիտէ (ձեռքը պարզելով դէպի Հայր գործակատարը) եկեղեցւոյ մէջ փարան ինձի հարամ ըլլիս»:

Հաճի աղա, ասում են նորան հաշուատները մեք քեզանից մանրամասն տեղեկութիւն ենք ուղում, կամենում ենք գիտենալ թէ շարքական ամսական ինչքան մօմ էք ծախում, թէ եկեղեցւում և թէ դուք և թէ թապաղներից, մկրտութիւնից, պսակներից, ննջեցեանից և այլն և այլն իրեցից ինչքան եկամուտներ էք ստանում:

—Հաճի աղա դարձեալ ոչինչ հաշի չէ ցոյց տալիս, ալ սարսափելի երդումներով ասում է:

—«Իմ տեսած լուսս վկայ, աղանք, համբուրածս վկայ, այս տերտէրիս կարգը վկայ (ալիսարկելով Հայր Քաջաղնուհուն) ես կօշմ հարամ չեմ էրեր աս գործիս մէջ, ես հը իմ հոգուս խաթիր կէնեմ այս գործը, տիմ, Տէր հայրը փառք Աստուծոյ, (ցոյց տալով դարձեալ գործակատարին) լաւ գիտէ՝ ալ աստից ետե Աստուած խոյ՛ կենայ ինձի, եօթը վէրքը օխտն աթոռքով ինձի անիծէ, թէ ես մէմ ալ աս աթոռակալութիւնը էնեմ»:

Հաշուատները սաստիկ դայրացած, ձայն բարձրացուցին, բողբոջեցին նախագահ բարձրադաստիւ գործակատար Այնուպէսից անցնելու երեւոյթների օրինաւորաբար հաշի ցոյց տալ: Այս տեղ Հայր Այնուպէսից կարմիր վարդի դոյն առած գուցէ դէպի հաշի պահանջողները:

Եղարք ինչի կը նեղացնէր հաճի աղային, խեղճ ծերունի մարդուն, ինչ էք տուել նորան, որ ինչ կը պահանջէր, ես շատ չնորակալ եմ այս մարդէն, շատ ճշմարիտ Աստուծակալ մարդ է, եթէ ուրիշ մարդ լինէր ու գիտէ ինչի պիտի անէր յետոյ դառնալով դէպի իւր խորհրդակցի պարոններին հարցրեց: Աղանք, դուք ինչպէս կսէք: Նորա խորհրդակցիներից մինը հազիւ արտասանեց «չնորակալ եմ»:

Հասարակութեան կողմից խոսող անձինք տեսնելով որ իւրեանց ձայնը և պահանջը յօդու ցըրվում, իւրեանց խօսքերը նոցա մօտ ընդունելութիւն չէ գտնում, ալ ևս դուրան չենք հաւատում, եկեղեցւոյ դուստրը, դուրան փոխել պէտք է՝ ասելով դուրս գնացին:

Մի քանի օրից յետոյ հասարակութիւնից ընտրուած մի քանի անձինք ներկայանալով Տէր գործակատարի մօտ յայտնեցին նորան, թէ ինքեանք

*) Պատուելի երեւոյթները մոռացել էր երեկ ծախել մէջ գրելու իւր տարեկան երեսուն ռուպ. դահլիշի և թիւթիւնի համար ստացած փողը:

տունը,—մինչև կընկնէր այդ ծանր բեռնի տակը:

Միայնից յետոյ նա երկու տարի հիւանդ էր, և նորան դեղ էր տալի մէկ ծանաղին բժիշկ: Բայց երբ Ալեկը հիւանդութիւնը սաստկացաւ, Միւրդասը ստիպուած էր հրաւիրել և ուրիշ բժիշկներ, նոցա կազմեցին «consilium» և տուին ամուսնու վճիռ: Բժիշկների խորհուրդը հիւանդի դրացի սենյակի մէջն էր, նա լսել էր նոցա դատակարար և ինքն էլ զգում էր, որ մահը մօտենում է իրան: Նա ցանկացաւ խօսել իւր ամուսնու հետ, յանձնեց նորան իւր օրդը: Երբ նորա ամուսինը դուրս գնաց, Ալեկը ցանկանալով նորան ոյժ իւր խօստուածը կատարելու, նուազ ընկաւ անկողնակալի վերայ, ծածկեց աչքերը և սկսեց մտածել իւր աղկալիս հաշի:

«Գերիս կու մօթն ցցէ Մաշնո իրան, գերիս ուրիշին էնեցի կու սիրէ, վրանցի իրան էր սիրում թէ դարդ կօնէ ու կու մեռնիս»:

Հինգ րօպէ չանցաւ մի և նույն դուռը, որտեղից դուրս գնաց Միւրդասը, բացուեց և սենյակը ծառ: Իրդը աղկիւ, եթէր տարեկան: Երեխան բոլորովին նման էր Ալեկին, այն դաժնագունութիւնը միայն կարելի էր նկատել նոցա մէջ, որ Մաշնո թշուր վարդի նման կարմիր էին, նորա խուճուճ մարդը կարգի սանդղած, իսկ մայրը գունաթափ և հիւանդ էր: Մաշնո մտաւ սենյակը և անհամարձակ կանգնեց դուռն մօտ. պատուհանի կիսաբաց ստաւներից նուազ լոյս էր մըռնում, մահուան լուր թիւնը տրիւլ էր սենյակի մէջ նորան խանդալտում էր հիւանդի ծանր նշաւութիւնը: Երեխան մօտեցաւ անկողնակալին:

—Մամաշ, ասաց նա կամաց, Ալեկը աչքերը բաց արաւ:

ընտրել են մի արժանաւոր անձն և խնդրում են որ ուր հարկն է առաջարկէ հաստատուել նորան երեսփոխանութեան պաշտօնին մէջ, բայց Տէր Հայրը մերժում է նորանց խնդիրը պատճառելով թէ երեսփոխան լինելու է և կարողաւոր անձն, պիտոյ է առնուի օրինաւոր գրաւ։

Այս բաւերի գրողը մի քանի անձերի հետ միասին թէ և ասացինք, որ մեր պատրաստ ենք թէ ստորագրութեամբ և թէ կալվածները գրաւակաւ հաւ երաշխաւոր լինելու բայց դարձեալ չընդունուեցաւ։

Պատճառ. պատճառ. որ, որ.

Պատճառը չը գիտենք։

Միայն այս օրոքան օրս չնորհիւ այս ազգապարծանք գործակատարի, եօթնասուն տարին անցուցած, դողողուն, միանգամայն անքննութիւնից տկարացած և որ աւելի դարձանալին է հաշիւ ու համար չը տուող ծերունին ընտրվում է երեսփոխ դարձեալ երեք տարի ժամանակով։

Կեցցէ նախանձախնդիրը ազգի և եկեղեցւոյ։

Յուլիսի 5-ին

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆՐ

«Գաւառիարակ» ամսագիրն կարելի է գրվել թէօդոսիայում այսպիսի հասցով՝ Григоріо Хачикъ-Дуаветову въ Θεοδοσίѳ. Տարին սկսվելու է յուրսից։ Մենք ստացանք ամսագրի առաջին տետրակը, որի բովանդակութիւնը այս է՝ Ծանուցումն։—Տնտեսականը. Սկզբունք տնտեսութեան։—Բնագիտականը. Օդապարիկ։—Աշխարհագրականը. Իսլանդիա։—Հափօն։—Վիպասանականը. Հնգամարտ։—Հաճի Մարտ։—Չանաղաղը. Հայոց ազգին բնաւորութիւնը։—Ուրախութիւնը. Մարտի 16—18 վերադարձի հետք։—Ռուսական յոգափոխութիւն։

«Русский Мир» լրագիրը հաղորդում է որ դիտարկութիւն կայ անառաքանական ձեւաւորման (публичная академия) որ մինչև այժմ երթնելի ուսումնարան էր, դարձնել փակած ուսումնարան։

Նոյն լրագիրը լսել է, որ Կազանի քաղաքային վարչութիւնը ունեցող 100,000 ռուբլ պատրաստի գումար, որ պիտի գործ դրած լինէր առևտրական ուսումնարանի հիմնելուն, կամենում է խնդիրը տալ որ նրան թող տրվի առևտրական ուսումնարանի այդ գումարով մի բարձր Բէալական դպրոց հաստատուել։

Աւելցանալով զրոյից գրում են մեզ որ, ամառը

**) Թէ և Հաճի աղան բան մը գրաւ էր դրած և թէ և Հաճի աղան իւր բոլոր կարողութիւնը և կայքը կտակաւ հաստատել է իւր թոռի վերայ այնպէս որ իրան բան մը չէ մնում, բայց նորան կարելի է հաւատալ։

—Պապէն զրգից, աւելացրեց Մաշոն, իբր թէ կամենալով իրան արդարացնել, որ համարձակուեցաւ իւր մօր հանգիստը խանգարել։

—Իւս առաւ, զենացուել, մօղիկ արի, նստի կրտսերս վրա, ասաց հիւանդը։

Մաշոն նստեց։ Կէկէլը վերցրեց նորա փոքր, գեղեցիկ ձեռքերը և երկար, տխուր հայացք ձգեց նորա մանկական դէմքի վերա։ Եւ ինչ չկար այդ հայացքի մէջ։ Մայրը, քսան և եօթը տարեկան մայրը բաժանվում է իւր անդրանիկ, իւր սիրելի աղջկանից, բաժանվում է յաւիտեան։ . . . սէր, տրամոթիւն, հեգոթիւն, այս բոլորը կարելի էր կարգաւ նրա արտաստուելու աշխարհում։

Ինչ էր այդ արդեօք լսեց ինքն հիւանդը, եթէ կալուղաւոր երկարացնել այս բոլորէն։ Աղջկը աւելի մօտիկ կպաւ իւր մօրը, կարծէն նա դուրս էր որ իրանից պէտք է խլին իւր ծնողը։

—Մաշոն ջանք անեց վերապա Կէկէլը, իս դընում իմ, էնդոր կանցելի քիզ, մնաւ բարով։

—Ուրիւ գնում, մամաշա, հարցրեց Մաշոն։

—Իւր. հասցեալ և նստեցաւ իւր անհոգեկամութիւնը, իս գնում իմ միւր Հօր մօղ, նա ինձ կանչում է։

—Իս էլ գուրաւ, մամաշա, իս դընում էր։

—Չէ, Մաշոն ջանք անեց վերապա չէ, դու ջեր պիտի մննամանա, պառուսի ու իժում. իս աղանալ կոնիւր, վեր նա քիզ ու կանչէ։

—Չէ, մամաշա, աղանալ արա, վեր չուտ կանչէ, իս ուզում իմ քի մօղ քի։

—Իս զիմ քի մօղ կուլիւ, Մաշոն ջանք անեց խանցել Կէկէլը, դու ինձ չիս տեսնի, ամա իս քիզ զիմ կու տեսնիւ, իմ հոգին կէհայ միւր Հօր մօղ, իժում ինձ ժամը կու տանին բարեկէն ու տեսնեն քիզ էլ կու բերին, իժում ինձ ժամանէն

սիս 15-ին մեծ հանդիսով կատարվեցաւ տեղիս իշխան Արղունթեանի հիմնարկած օրընդակաւն դպրոցի տարեդարձը։

Գ. անձակի արուեստագործական ուսումնարանը Բարձրագոյն հրամանով հաստատված է։

Հաստատ աղբիւրներից տեղեկանում ենք, որ Նորին Մեծութիւնը Պարսից Շահը օգոստոսի 15-ին դուրս գալու է Կ. Պօլսից և քանի մի օրից յետոյ հասնելու է Փոթի։

Թէօդոսիայում հրատարակող «Գաւառիարակ» ամսագիրը հաղորդում է Նոր-Նախիջևան քաղաքից հետեւալ ուրախալի լուրը՝ լսեցինք ուրախութեամբ, որ քանի մը անձինք գիտատրութիւն ունին նախ հարսնիք չընել, այլ հարսանեաց ծախքին երթալու փողին գտնէ մէկ մասը տալ բարեգործական ընկերութեան, աղքատ դպրոցներու համար մայր դուռը մը հաստատուելու մտքով։ Երկրորդ՝ նոյնպէս տօն չնորհաւոր ընելու տեղ, իւրաքանչիւր անձ 10-էն մինչև 25 մանէթ վճարէ իւր տօնին օրը նոյնպէս դպրոցներուն օգտին, երրորդ՝ ջատկի և ծննդեան օրերը պարտաւորեալ այցելութիւններ ընելու տեղ 3-էն մինչև 5 արժեթ վճարէ։ «Գաւառիարակ» հաշով այս կերպով ժողոված գումարը կանէ Նոր-Նախիջևանում տարեկան 10,500 ռուբլի։ Ամսագիրը հրատարակում է և այլ հայաբնակ քաղաքները հետեւ Նոր-Նախիջևան քաղաքի օրինակին։

«Արարատ» ամսագիր յունիսի տետրակը հաղորդում է որ ի 12-ն ամսոյս վէճ. Հայրապետ ամենայն Հայոց գնաց Մայր Աթոռէս 16—18 վերադարձի հետք։—Ռուսական յոգափոխութիւն։

Նոյն ամսագիր մէջ կարդում ենք ի Պետերբուրգէ կը հաղորդեն թէ Բազուայ Հայոց Մարդասիրական ընկերութեան հովանաւորութեամբ մերազնեայ մատակարար մի այլի գնացել է անդր Մանկաբարձութեան վարժարան մասնակցել, նոյն արհեստը ուսանելոյ համար։

Վրաց Ղրթեա՜ւ լրագրին գրում են Կվիրկէից այդպիսի կեանքի մի քանի անկուս անցքերի վրա։ Պատմութեան որ գործիւնը և սպանութիւնը մեծ առաջադիմութիւն է անում, որ ժողովրդական ուսումնարանները անկման դրութեան մէջն են, Հետաքրքիր է տեղիս մանկաբարձ տիկնոջ հետ պատահած անցքը։ Քանի մի տարի սրանից առաջ Կվիրկէում նշանակեցաւ մի մանկաբարձ տիկին ուսնելով, բայց չը հաւանելով Կվիրկէում ապրելու, միշտ կենում էր Քուրթալիսում, այնպէս որ հարկաւոր եղած ժամանակ, ոչ մի միջոցով չէ կարելի նրան գտնել։ . . .

Նոյն լրագիր թղթակիցը գրում է Չալէկից,

կու դուրս տանին ու էլ դու ինձ չիս տեսնի։ Բարեկէն էլ կու լաց ըլի, տօտեն էլ, պապէն էլ, ամա դու իմ լաց ըլի. չիս լաց ըլի։

—Կու լաց ըլիւ, մամաշա, Աստուծո՛ք զիդեայ կու լաց ըլիւ, ասաց արտաստելով Մաշոն։

—Ետ լու չէ, չիս պիտի լաց ըլի, միկ էլ գեւաղաւոր, իս ուզում իմ, վեր դու չլաց ըլիս։

—Կու լաց ըլիւ, մամաշա, ինձ էլ տար, իս էնդի խնդր կու կենամ, քու հոգուն մոռնիւմ ինձ էլ տար, մամաշա, աղանալ էր Մաշոն։

—Չէ էդ չի ըլի. իս վեր գնամ, Մաշոն ջանք անեց ինքն օրում մտէ չգցիւ, դիմի փէրը արա, վեր դու իմ մամաշա ունեւոր, վեր նա գնաց Սոժոն մօղ, վեր նա քիզ աշխարհէ երեւին ամեն բանեմէն շատ էր սիրում. ու էլ քու մամաշէն, Մաշոն ջանք անեց։

—Կու, մամաշա։

—Հախ իմ, միտք պահէ, վեր իս իմ քու մամաշէն ուրիշ ոչով, ու քիզ խնդր իմ սիրում։ Հիմի «Հայր մեր» ասա։

—Հայր մեր, ինձ էլ տար մամաշի հիւր ինձ էլ կանչէ, Աստուծո՛ք զիդեայ իս քի մօղ խնդր կու կէնամ, աղանալ էր Մաշոն, իւր փոքր ձեռքերը բարձրացնելով և լաց լինելով։

Երկար ժամանակ նա չէր լսում իւր մօր խօսքը, կրկնում էր, որ մեր Հայրը նրան էլ տանէ իւր մամաշի հետ, վերապա Կէկէլը ստիպեց նրան «Հայր մեր» ասել։

—Մտեղ չը գցիւ, Մաշոն ջանք անեց առնուտեան ու իրիդուն «Հայր մեր» ասա, կոսիւ։

—Կուսիւ, մամաշա։

—Հիմի գնա, անպարտաւոր կանչէ ու պապին ասա, վեր բարեկէն ու տեսնեն էլ բերէ, ասաց Կէկէլը և երբ երեւան գնում էր մայրը յետ կան

որ ուսումնարանները անհաւանանքի վիճակի մէջն են։ Նա խօսում է և ճանապարհների վատ դրութեան վրա։ Գիւղերը, որը շատ շատ քուլթալից 6 վերստ հեռու են, ոչ ուսումնարաններ ունին, ոչ ճանապարհներ։ Պատճառը նա տեսնում է նորանում, որ վարչութիւնը սխալ կերպով դասաւորել է և միացրել է մի գիւղական հասարակութեան մէջ այնպիսի գիւղերը, որ միմեանցից բաժանված են իւր զետով, որի միջով հաղորդակցութիւնը վատանգաւոր է և անհնարին, կամուրջներ չը լինելու պատճառով։ Նամակի մէջ խօսվում է և տեղիս յուսադանան հոգեբանականութեան դրութեան մասին, որին գիւղական ժողովուրդը համարում է իւր անձնական թշնամի։ Յօդվածագիրը մեկնում է նորանով, որ միայն գիւղացիք պիտի վճարեն իրանց քահանայներին։ Ինչի աղնականները չեն մասնակցում հոգեբանականներին նիւթապէս ապահովելու գործի մէջ։ Միթէ ասում է թղթակիցը, թէ աղնականները թէ գիւղացիները համար հաւասար պարտաւորութիւն չը կայ քահանայներին վճարել, միթէ նրանց երկուսի համար Աստուածը և եկեղեցի մի և նոյն չեն, ինչի նրանք հաւասար չեն գտնէ Աստուծո՛ւ և եկեղեցու առաջ։

ՍԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՈՂԱՄԻՏ ԴԵՊԻ ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ ԲԱՅՑ ԽԻՍՏ ԴԵՊԻ ԻՆՔԸ

Սորանից երկու շաբաթ առաջ՝ հեռագրաւ լուրը իմաց արաւ որ, Անգլիայում, այսպէս անուանված «Дополнительный» ընտրութիւնների ժամանակ՝ պարլամենտի մէջ ջոնիւնոզ երեսփոխանները, բոլորն էլ՝ պատկանում են պաշտօնողական կուսակցութեանը բոլորն էլ՝ իրանց համոզմունքներով՝ հակառակ են Վլադստոնի (այժմեան առաջին մինիստրի) ազատամիտ անուած նախարարութեան ուղղութեանը։ Հատ հասկանալի է, որ երկար չի քաշի երբ հեռագրաւ դարձեալ իմաց կանի, որ Վլադստոնը իւր բոլոր ընկերներով արձակուրդ տուեց և նախարարութիւնը կազմուեցաւ մի ուրիշ կուսակցութիւնից։ . . .

Իսկ ինչ հեռանք կուենայ այդ իրողութիւնը, որը անուստափիլ է Լեւոպայի մնացած հասարակութեան համար։ . . . Մենք կարծում ենք, թէ չենք սխալուի լիթէ հիմնուելով ժամանակակից մի քանի պատմական փաստերի վերայ ասելիք, — ոչինչ նշանաւոր հետեւանք չե ունենայ։ . . . Վլադստոնի անկումը կանցնիայ համարեա անկատելի կերպիւ և այդ բանը կը զբաղեցնի օրինաւորապէս միայն այն անձանց, այն լրագրասէր ընթերցողներին, որ ուսումնարանները անհաւանանքի վիճակի մէջն են։ Նա խօսում է և ճանապարհների վատ դրութեան վրա։ Գիւղերը, որը շատ շատ քուլթալից 6 վերստ հեռու են, ոչ ուսումնարաններ ունին, ոչ ճանապարհներ։ Պատճառը նա տեսնում է նորանում, որ վարչութիւնը սխալ կերպով դասաւորել է և միացրել է մի գիւղական հասարակութեան մէջ այնպիսի գիւղերը, որ միմեանցից բաժանված են իւր զետով, որի միջով հաղորդակցութիւնը վատանգաւոր է և անհնարին, կամուրջներ չը լինելու պատճառով։ Նամակի մէջ խօսվում է և տեղիս յուսադանան հոգեբանականութեան դրութեան մասին, որին գիւղական ժողովուրդը համարում է իւր անձնական թշնամի։ Յօդվածագիրը մեկնում է նորանով, որ միայն գիւղացիք պիտի վճարեն իրանց քահանայներին։ Ինչի աղնականները չեն մասնակցում հոգեբանականներին նիւթապէս ապահովելու գործի մէջ։ Միթէ ասում է թղթակիցը, թէ աղնականները թէ գիւղացիները համար հաւասար պարտաւորութիւն չը կայ քահանայներին վճարել, միթէ նրանց երկուսի համար Աստուածը և եկեղեցի մի և նոյն չեն, ինչի նրանք հաւասար չեն գտնէ Աստուծո՛ւ և եկեղեցու առաջ։

ՍԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՈՂԱՄԻՏ ԴԵՊԻ ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ ԲԱՅՑ ԽԻՍՏ ԴԵՊԻ ԻՆՔԸ

Սորանից երկու շաբաթ առաջ՝ հեռագրաւ լուրը իմաց արաւ որ, Անգլիայում, այսպէս անուանված «Дополнительный» ընտրութիւնների ժամանակ՝ պարլամենտի մէջ ջոնիւնոզ երեսփոխանները, բոլորն էլ՝ պատկանում են պաշտօնողական կուսակցութեանը բոլորն էլ՝ իրանց համոզմունքներով՝ հակառակ են Վլադստոնի (այժմեան առաջին մինիստրի) ազատամիտ անուած նախարարութեան ուղղութեանը։ Հատ հասկանալի է, որ երկար չի քաշի երբ հեռագրաւ դարձեալ իմաց կանի, որ Վլադստոնը իւր բոլոր ընկերներով արձակուրդ տուեց և նախարարութիւնը կազմուեցաւ մի ուրիշ կուսակցութիւնից։ . . .

Իսկ ինչ հեռանք կուենայ այդ իրողութիւնը, որը անուստափիլ է Լեւոպայի մնացած հասարակութեան համար։ . . . Մենք կարծում ենք, թէ չենք սխալուի լիթէ հիմնուելով ժամանակակից մի քանի պատմական փաստերի վերայ ասելիք, — ոչինչ նշանաւոր հետեւանք չե ունենայ։ . . . Վլադստոնի անկումը կանցնիայ համարեա անկատելի կերպիւ և այդ բանը կը զբաղեցնի օրինաւորապէս միայն այն անձանց, այն լրագրասէր ընթերցողներին, որ ուսումնարանները անհաւանանքի վիճակի մէջն են։ Նա խօսում է և ճանապարհների վատ դրութեան վրա։ Գիւղերը, որը շատ շատ քուլթալից 6 վերստ հեռու են, ոչ ուսումնարաններ ունին, ոչ ճանապարհներ։ Պատճառը նա տեսնում է նորանում, որ վարչութիւնը սխալ կերպով դասաւորել է և միացրել է մի գիւղական հասարակութեան մէջ այնպիսի գիւղերը, որ միմեանցից բաժանված են իւր զետով, որի միջով հաղորդակցութիւնը վատանգաւոր է և անհնարին, կամուրջներ չը լինելու պատճառով։ Նամակի մէջ խօսվում է և տեղիս յուսադանան հոգեբանականութեան դրութեան մասին, որին գիւղական ժողովուրդը համարում է իւր անձնական թշնամի։ Յօդվածագիրը մեկնում է նորանով, որ միայն գիւղացիք պիտի վճարեն իրանց քահանայներին։ Ինչի աղնականները չեն մասնակցում հոգեբանականներին նիւթապէս ապահովելու գործի մէջ։ Միթէ ասում է թղթակիցը, թէ աղնականները թէ գիւղացիները համար հաւասար պարտաւորութիւն չը կայ քահանայներին վճարել, միթէ նրանց երկուսի համար Աստուածը և եկեղեցի մի և նոյն չեն, ինչի նրանք հաւասար չեն գտնէ Աստուծո՛ւ և եկեղեցու առաջ։

ՍԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՈՂԱՄԻՏ ԴԵՊԻ ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ ԲԱՅՑ ԽԻՍՏ ԴԵՊԻ ԻՆՔԸ

Սորանից երկու շաբաթ առաջ՝ հեռագրաւ լուրը իմաց արաւ որ, Անգլիայում, այսպէս անուանված «Дополнительный» ընտրութիւնների ժամանակ՝ պարլամենտի մէջ ջոնիւնոզ երեսփոխանները, բոլորն էլ՝ պատկանում են պաշտօնողական կուսակցութեանը բոլորն էլ՝ իրանց համոզմունքներով՝ հակառակ են Վլադստոնի (այժմեան առաջին մինիստրի) ազատամիտ անուած նախարարութեան ուղղութեանը։ Հատ հասկանալի է, որ երկար չի քաշի երբ հեռագրաւ դարձեալ իմաց կանի, որ Վլադստոնը իւր բոլոր ընկերներով արձակուրդ տուեց և նախարարութիւնը կազմուեցաւ մի ուրիշ կուսակցութիւնից։ . . .

Իսկ ինչ հեռանք կուենայ այդ իրողութիւնը, որը անուստափիլ է Լեւոպայի մնացած հասարակութեան համար։ . . . Մենք կարծում ենք, թէ չենք սխալուի լիթէ հիմնուելով ժամանակակից մի քանի պատմական փաստերի վերայ ասելիք, — ոչինչ նշանաւոր հետեւանք չե ունենայ։ . . . Վլադստոնի անկումը կանցնիայ համարեա անկատելի կերպիւ և այդ բանը կը զբաղեցնի օրինաւորապէս միայն այն անձանց, այն լրագրասէր ընթերցողներին, որ ուսումնարանները անհաւանանքի վիճակի մէջն են։ Նա խօսում է և ճանապարհների վատ դրութեան վրա։ Գիւղերը, որը շատ շատ քուլթալից 6 վերստ հեռու են, ոչ ուսումնարաններ ունին, ոչ ճանապարհներ։ Պատճառը նա տեսնում է նորանում, որ վարչութիւնը սխալ կերպով դասաւորել է և միացրել է մի գիւղական հասարակութեան մէջ այնպիսի գիւղերը, որ միմեանցից բաժանված են իւր զետով, որի միջով հաղորդակցութիւնը վատանգաւոր է և անհնարին, կամուրջներ չը լինելու պատճառով։ Նամակի մէջ խօսվում է և տեղիս յուսադանան հոգեբանականութեան դրութեան մասին, որին գիւղական ժողովուրդը համարում է իւր անձնական թշնամի։ Յօդվածագիրը մեկնում է նորանով, որ միայն գիւղացիք պիտի վճարեն իրանց քահանայներին։ Ինչի աղնականները չեն մասնակցում հոգեբանականներին նիւթապէս ապահովելու գործի մէջ։ Միթէ ասում է թղթակիցը, թէ աղնականները թէ գիւղացիները համար հաւասար պարտաւորութիւն չը կայ քահանայներին վճարել, միթէ նրանց երկուսի համար Աստուածը և եկեղեցի մի և նոյն չեն, ինչի նրանք հաւասար չեն գտնէ Աստուծո՛ւ և եկեղեցու առաջ։

ՍԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՈՂԱՄԻՏ ԴԵՊԻ ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ ԲԱՅՑ ԽԻՍՏ ԴԵՊԻ ԻՆՔԸ

Սորանից երկու շաբաթ առաջ՝ հեռագրաւ լուրը իմաց արաւ որ, Անգլիայում, այսպէս անուանված «Дополнительный» ընտրութիւնների ժամանակ՝ պարլամենտի մէջ ջոնիւնոզ երեսփոխանները, բոլորն էլ՝ պատկանում են պաշտօնողական կուսակցութեանը բոլորն էլ՝ իրանց համոզմունքներով՝ հակառակ են Վլադստոնի (այժմեան առաջին մինիստրի) ազատամիտ անուած նախարարութեան ուղղութեանը։ Հատ հասկանալի է, որ երկար չի քաշի երբ հեռագրաւ դարձեալ իմաց կանի, որ Վլադստոնը իւր բոլոր ընկերներով արձակուրդ տուեց և նախարարութիւնը կազմուեցաւ մի ուրիշ կուսակցութիւնից։ . . .

Իսկ ինչ հեռանք կուենայ այդ իրողութիւնը, որը անուստափիլ է Լեւոպայի մնացած հասարակութեան համար։ . . . Մենք կարծում ենք, թէ չենք սխալուի լիթէ հիմնուելով ժամանակակից մի քանի պատմական փաստերի վերայ ասելիք, — ոչինչ նշանաւոր հետեւանք չե ունենայ։ . . . Վլադստոնի անկումը կանցնիայ համարեա անկատելի կերպիւ և այդ բանը կը զբաղեցնի օրինաւորապէս միայն այն անձանց, այն լրագրասէր ընթերցողներին, որ ուսումնարանները անհաւանանքի վիճակի մէջն են։ Նա խօսում է և ճանապարհների վատ դրութեան վրա։ Գիւղերը, որը շատ շատ քուլթալից 6 վերստ հեռու են, ոչ ուսումնարաններ ունին, ոչ ճանապարհներ։ Պատճառը նա տեսնում է նորանում, որ վարչութիւնը սխալ կերպով դասաւորել է և միացրել է մի գիւղական հասարակութեան մէջ այնպիսի գիւ

Վլադստոնի նախարարութեան անկումը որ
լըագիյնները գուշակում են, մին նշանաւոր
երեոյթ է իրանց Անգլիացոց Համար: Այլ
երկրին կառավարում է ոչ թէ Վիկտորի
թագուհին, այլ—Հասարակական կար-
ծիքը, չը նայելով որ, դորա միապետա-
կան իրաւունքները, Հաշտուել է ժողովը-
րեան իրաւունքների հետ, որտեղ մինի գոյու-
թիւնը միտին արգիլը չէ լինում ապրիւն և
գարգանալու, որտեղ Վլադստոնի նման Հանձա-
րատը մարդը ամբողջ մի քանի տարի սիս-
տեմաբար շախատում է անցեալից մնացած
հին փթած իրեղէնները դուրս խլել, նորը
մոյցնել և մէկ մէկու հակասող սիստեմաների
մէջը մի համաձայնական ներդաշնակութիւն
գցել: Գարձեալ Անգլիայի Հասարակական կար-
ծիքը անբաւական է նորանից և նա իւր յա-
ռաձարիմութեան համար—նոր միջոցներ
է պաշտուի:

“Կորա յառաջագլխով թիւնք չի բառակա նախում, ոչ քնտրողական վերանորոգութիւն ներով, ոչ—կրօնական աւերորդ պարտաւորութիւններ և զանազան (օրինակի համար դուրս) սից Մագլիայ ներս բերած հայի) հարկերի—ջնջումով, ոչ—ազատ վաճառականութիւնով, ոչ—գաղանի բուհարկութիւնով, ոչ—յոգուտ աշխատող դասի զիջողութիւններով և ոչ ժողովրդի սկզբնական զարգացումով: “Կորա կամեւում են աղիւս կերպիւ նայի մէկ մէկու աչքերում որ հասկանան—թ է ո վ, ի ն չ բ ա ն ի կ ա ր օ տ ու թ ի է ն օ ւ ն ի ւ . . . Սինք պէտք է սորանից յետոյ ներդաւիտ լինենք, մեր երկրից դուրս պատահող տառապանքներէ, մեր, գէպի մեզ ուզած անիրաւութիւններէ, բայց անողորմ ընդէ—մ բ բ բ բ բ, մ բ օ ն փ հ ա կ ա ն ա ն ձ ի ն . . . Ահա յառաջագլխով Մագլիայ այժման քաղաքակա նութեան profession de foi.

ԲԷՆ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորերումս լոյս տեսաւ Վարչափոււմ մի ցուցակ 1872 թուին ընաց ընդվով տպագրած գրեանց մասին, որից հաղորդում եմք հետեւեալ տեղեկութիւնները՝ 1873 թուին տպագրուեցան ընդամենը 833 գիրք (իսկ 1872 թ. 501)։ Այդտեղ հաշուած չեն այն գրքերը, որք սահմանից դուրս տպագրած են և անուշ չունեն Ռուսական Վերսիյեյակ 833 գրեանց մէջ կան շատ ինքնուրոյն չարագրութիւններ և մի քանի այնպիսի աշխատութիւններ, որոնցից պարզ երեւում է, որ ընացիք ձեռքից եկածի չափ աշխատում են իրանց քանքարով և գլխաւորապէս Եւրոպական ազգերի կարգում։ Ինչ որ վերաբերում է պարսերական հրատարակութեանց, Վարչափու քաղաքում միայն երեւում են 32 զիւսկական, գրականական, ծարլական և այլն օրագրիներ և լրագիրներ։ Բացի այս նոյն քաղաքում լոյս են տեսնում 5 ամենօրեայ գրականական և քաղաքական լրագիր։ Ռուսաց Լեհաստանի միւս մասերում և ընդամենապէս սահմանից դուրս հրատարակվում են 70 լրագիր և օրագիր։ Այն անձանց թիւը, որք աշխատում են իրանց ժողովրդի մտաւոր և խորհրդավոր զարգացման համար, կան և մի քանի ընացած հայեր։ . .

Լրագիրները հարգողում են, որ քնական գիտությունները և մասնաճյուղը քիմիան մեծ առաջադիմություն են անում. Ես պօշնիայում, Ադդետե Ֆինամ են արգեն քանի մի լաբորատորիումներ, որտեղ Եսպոնիայի ուսանողները անցում են աղը գիտություն տեսական և գործնական կերպով, երազողներ գիտականներին առաջնորդեալներ. Գլխավոր լաբորատորիումը Օղակա քաղաքում ունի արդեն մինչև 100 լսողներ, 30 սեղիկի քաղաքում սրանց թիւը 60 է. Եսպոնացիների ընդունակութեան մասին լսում ենք գովասանքներ, մասնաճյուղ այն երիտասարդների մասին, որը սղորդի ինչպացմ չեն եղել չէին ակտն անձուրի քաղաքայակութեամբ:

«Մասիս» լրագրում կարդում ենք՝ փարիզէն
Միրզո Մէլքոն խան հեռագրով լուր տուաւ մայ-

բարգաւաթի Պարսկական դեսպան Մոհսին խանին, թէ Շահը քիչ օրէն Կ. Պօլիս պիտի գայ։ Այս հետազոյրն ինչպաւրթի օրը Բ. Դրան տրտաթին գործոց նախարարին հաղորդեցաւ ի պաշտօնէն և Բ. Դուռն ալ Պարսից կառավարութեան հետ անհամաձայնութեան առիթը եղող տեղական իրաւաստութեան խնդիրը մինչև երեք ամիս դադարեցուց։ Իսկ Շահին ընդօշննութեան համար Պէյ-էրպէյլէի պալատը կը պատրաստէր։

«Մասիս» լրագիրը հաղորդում է հետևեալը՝ անցեալները ծանուցած էինք թէ մեծարդոյ ձանդիկ էֆէնտի Արամիանի տեսչութեամբն և քանի մը գրագիրաց գործակցութեամբ «Գիղգալ» անուն շաբաթաթերթ մը պիտի ելնէր։ Բայց հիմա կիմանա՞նք թէ Արամիան էֆէնտին լրագրի տիրոջը հետ չը կրնա՞րդ պայմանաւորուիլ միայն համաձայնել, եւս կիցք և յիշեալ թերթը վերստին բողոքակցանաց խմբագրութեամբ հրատարակել սկսե՞ր է։

Այս օրերս մենք հորհակալութեամբ տաքցանք
Գէորգ վարդապետ Ս ու Ր Է ն ե ա ն ջ ի յ նրա հրա-
տարակված օրհասգիլքը ընդհանուր պատմու-
թեանն՝ (հատոր երկրորդ. — Պատմութիւն միջին դա-
րուց. — վաղաբապատ. — 1872) :

Յուլիսի 30-ին, երկուշաբթի օրը Ս ան-Ս ու ա հ պղկում Թիֆլիսի իտալացիք տալիս են մի կ օ ն-
ց ր ա : Պրոգրամման բաժանված է երեք մասի
վրա և բառական հարուստ է : Կոնցերտի ժամա-
վը լինին երկու օ ր կ է ս տ ր՝ թատրոնի օրկեստր
և սիմֆոնիկ :

Լատմ ենք որ մեր հայ-ղերսաւանները դիտաւո-
ւութիւն ունեն չուտով մի հայերէն և վրացերէն
երկրկայացումն տալ Գ. օրի քաղաքում, Յանկա-
ւում ենք աջողութիւն մի արհեստագէտներին:
Լատմ են որ Թիֆլիսից շատեր կերթան Գօրի եր-
ւանդութիւն, խաղարկութեանը ներկայ գտնվելու
ամար:

Պ. Ն. Տէր-Ղեւոնդեանը խնորրումէ մեզ յայտ-
նել որ նորան չէ յաջողուել իւր գրքերուներէ հա-
ւար պատկերներն պատրաստել տալ (ինչպէս փոս-
տացի էր իւր յայտարարութեամբ) չը նայելով որ
մըր չէ խնայել ոչինչ նւիրական միջոց որովհետեւ
պայտինքն ամբողջութեամբ փոխելու չի կարողացել
իրենցին պատրաստել վարպետ գտնել

«Մատիս» լրագրում կարդում ենք՝ չորեքշաբթի Իրիկուն Արնաուտու գեղի մէջ հեղբայական դէպք մը տասնհինգու, Օրիորդ մ'երիտասարդի մը սկրա-տրեալ ըլլալով, եղբայրը՝ որ քրոջը հետ կը բը-սակեր, նեղացեր է այս բանին դէմ, և քանիցս նգամ իւր քոյրն ի դուր յանդիմանելէ ետև, սխնայալով որ երիտասարդին հետ խօսք մէկ ընե-վ տունէն կը փախչի, տանը երկրորդ յարկը սե-նիկի մը մէջ փակեր է զայն, Աղջկին իր զգաց-անք դէմ դրուած արգելքներէն յուսահատելով՝ իր կենացը վերջ տալ ուղիք. ուստի երբոր իւր երեկոյ երիտասարդը տանըն առչեն կանչցներ, քղինք սննեակին պատուհանէն փողոցը շոտեց, երկուդն ոտքին տակը։ Երբոր զինքը վերադիցին, ականալի վիճակի մէջ էր, ոտուընները կոտորուած էին, ականաները խորտակած, և դէմքն արիւնուշտ տնգուած մը դարձած։ Թէև հարկ եղած դար-անները տարուցան, բայց ազատուկան անն ականալ է։

Ամսիս 2-ին Ս. Պետերբուրգում կատարվել է
Հինգ տոկոսաբեր) Առաջին Երգին փո-
առու թեկան տոմսակների վիճակախաղը:

500 <i>რუბლი</i>					
№	№	№	№	№	№
<i>უტრ.</i>	<i>თოდ.</i>	<i>უტრ.</i>	<i>თოდ.</i>	<i>უტრ.</i>	<i>თოდ.</i>
101	7	6,664	50	13,384	45
102	47	6,676	10	13,549	29
125	20	6,713	50	13,560	8
322	2	6,719	41	13,641	19
399	28	6,721	24	13,643	24
683	15	6,838	40	13,797	48
785	38	6,916	12	13,833	24
788	24	7,051	48	13,849	1
904	46	7,155	32	13,939	16
930	34	7,340	11	13,945	24
1,130	32	7,506	46	13,957	10
1,187	20	7,554	31	14,274	47
2,227	7	7,651	11	14,405	47
2,296	21	7,685	43	14,477	49
3,305	37	7,760	28	14,710	14
3,392	35	7,802	2	14,740	44
5,515	10	7,849	34	14,795	41
5,533	17	7,902	4	14,835	4

1,722	25	7,966	26	14,870	40
1,862	28	7,970	13	14,984	27
1,884	36	7,981	46	15,015	36
1,903	10	8,064	35	15,053	31
1,929	10	8,214	39	15,061	41
2,038	31	8,230	14	15,112	29
2,052	43	8,291	25	15,268	24
2,265	18	8,312	16	15,385	41
2,282	23	8,329	20	15,398	49
2,297	44	8,659	25	15,550	31
2,321	26	8,665	33	15,655	3
2,331	43	8,675	39	15,724	44
2,499	16	8,709	33	15,927	41
2,545	14	8,744	33	15,957	38
2,654	2	8,748	7	16,003	45
2,742	38	8,818	29	16,006	4
2,806	36	8,853	36	16,065	4
2,915	35	8,893	8	16,087	27
2,934	25	9,096	24	16,097	3
3,030	29	9,114	31	16,209	22
3,114	8	9,323	30	16,352	19
3,208	13	9,330	34	16,445	1
3,365	47	9,385	35	16,472	30
3,512	42	9,445	8	16,660	48
3,651	41	9,487	6	16,904	17
3,775	49	9,500	25	17,083	1
3,863	33	9,670	35	17,149	25
3,874	14	9,717	49	17,160	11
3,899	13	9,776	44	17,257	18
3,967	9	9,816	24	17,337	50
3,970	43	9,920	33	17,369	35
3,973	20	9,962	27	17,480	28
3,985	2	10,026	21	17,532	37
4,145	10	10,118	37	17,559	49
4,308	14	10,595	20	17,664	49
4,323	20	10,789	31	17,747	6
4,329	30	10,854	1	17,747	40
4,335	26	10,960	44	17,758	12
4,372	46	11,012	5	17,801	50
4,467	15	11,126	37	17,939	38
4,480	38	11,172	36	17,970	40
4,496	24	11,361	48	18,022	14
4,629	13	11,373	47	18,077	26
4,733	41	11,390	10	18,081	43
4,750	6	11,447	26	18,239	36
4,879	35	11,470	30	18,461	22
5,018	19	11,536	22	18,493	3
5,132	15	11,580	7	18,535	12
5,282	4	11,608	11	18,595	30
5,319	15	11,742	5	18,648	43
5,342	37	11,809	50	18,708	30
5,349	32	11,825	30	18,727	44
5,395	33	11,839	35	18,745	10
5,408	35	11,926	17	18,792	13
5,486	39	11,958	17	18,896	46
5,507	26	12,093	6	18,979	12
5,540	2	12,141	46	19,054	24
5,712	32	12,184	41	19,155	11
5,747	46	12,254	9	19,140	27
5,778	46	12,394	17	19,191	26
5,885	5	12,526	46	19,273	41
5,932	29	12,546	22	19,397	5
5,971	2	12,714	46	19,547	34
6,141	22	12,815	40	19,609	23
6,155	21	12,982	33	19,702	10
6,221	5	13,138	25	19,748	28
6,280	38	13,202	45	19,837	6
6,482	46	13,281	31	19,897	34
5,555	23	13,370	40		

Ոչնչացրած տոմսակներ

706	4.702	10.555	14.326
928	5.333	10.665	14.943
049	5.407	11.086	15.886
437	5.768	11.445	16.134
306	5.887	12.133	16.506
380	7.009	12.605	17.237
033	7.436	12.682	17.936
358	7.461	12.850	18.087
983	7.809	13.115	18.494
265	7.989	13.281	18.531
281	9.898	13.431	18.737
563	9.939	14.164	19.308
612	10.396		

ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ

ՓՈՋՏԷ. Իրաւաստան և Արտասահման ամեն օր,
ցի կիրակի օրից. Երկուշաբթի, Բուժայիս,
Դնոժօրի վիճակ, Սուփուժ, Երևանի գաւառ,
Եքշաբթի, Բազու, Գանձակ, Դաւրասանի
հանգ (Թեթև փօսար): Չորեքշաբթի, Բու-
սիս և Ալեքսանդրապոլ: Ուրբաթ, Բուժայիս,
Երևան, Նոյնի, Չարաթաթ, Սիսալըքայ: Շաբաթ,
գառ Գանձակ (ծանր փօսար):

ՓՈԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԱՍՈՒՈՒՂԻՆ, ԳՆԱՄԷ
նն օր՝ ճ ա ն ա պ ա թ չ ո թ չ ն ե թ ի, ԳՆԱՍՏՐ
նն փոթի) առաւօտ 8 ժամին 18 թափէ, ի առն
սցըը՝ (մինչև Սուբաթ) երեկոյան 8 ժամին,
թափէ, Գալիւ Է՝ ճ ա ն ա պ ա թ չ ո թ չ ն ե թ ի
սցըը երեկոյան 10 ժամին, 49 թափէ, ի առն
սցըը 3 ժամին 13 թափէ կէս օրից յետոյ, 18

ՀԴՒԱՆԵՐԱՆՈՅՐ Իրթնեկ հիւանդների համար
 Ելում է Ս. Դանն եկեղեցւում մօտ Եղգոր Ղա-
 ճիկի տանը և բաց է ամեն օր հիւանդների ըն-
 ինկութեան համար առաւօտեան 8 ժամից մինչև
 ժամը:

Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն

ԹԻՖԼԻՉԻ Վ ԱՋԱՌԱՆՈՑ

(Յուլի 25 -ին):

ՈՍՎԻՒՆ, (պօլտեխնիկական)	6	71½	4
ԲԱՄԲԱԿԸ ԵՐԵՒԱՆՈՒ,	4	20	—
„ ԵՐԵՐՈՐԴ ԽԵՄԱԿԸ,	4	—	—
„ ԱՄԵՐԻԿԱԻ ԱԵՐՄԻՅ,	6	50	—
ԲՈՒՐՈՒԸ ԹՆԱԽԻ,	6	20	—
„ ԵՐԵՐՈՐԴ ԽԵՄԱԿԸ,	6	—	—
„ ԹՎԱԿԵՆՈՒՄԻ,	5	—	—
ՇԱՔԱՐԸ ՌՈՒԻ (ԲՅՈՎՈՒՄ),	7	70	—
„ ՎԻՆԱ ԽԵՄԱԿԸ,	7	65	—
„ ՂԱՎՈՐԱՆԻՅՈՒ ՇՐՈՂԱՆԻՅԻՆ,	5	25	—
ՎԱՐՍՈՎԱՆԻ ՎԻՆԱԿԸ,	8	60	—
ՇԱՔԱՐԱՌԱՋԸ ՌՈՒԻ,	6	20	—
ՂԱՆՉՎԱ ՆԻԿԱՆԻ ԼԱՐԸ,	15	—	—
„ ՄՈՒՆԻ, ՆԱՏԱՐ ԼԱՐԸ,	16	80	—
„ ՄԱՐՈՒՆԻԿՈՒՄԻ, ԳԱՅԻՐԸ,	12	50	—

ԱԼԻԻՐԸ ԵՐԼԱՆԻ առաջին տե-

սակը	1	10	»
»	»	4 բ հ ր օ ր ք տե-	»
սակը	1	»	—
ԱԼԻԻՐ Գեանջու հասարակ	1	»	60
» Ծորակալու	1	»	50
ԳԱՐՆԻ Երևանի	—	»	80
ՊԼՊԵՂԼ	11	»	—
ՇԻՐԲԱՍԵՏ ԷԼԹ.	9	»	—
ՄՈՄ	11	»	20

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ՓՈՒՍԱՆԱԿ. բարաթ ցուր. . . Վճա. . . 6—80
 " " Թարրիզում Վճա. . . 4—80
 ՄԱՐՍԵԼԻ և Փարիզ, 100 բուրլին ամէ. . . 345½ ֆր.
 ԼՕՆԴՈՆԻ վերա, (Ողջնայի կուրսը)
 7 բուրլի 41½ կուզէկը ամէ. 1 Լիրա
 ՄԱՐՍԵԼԻՈՒՄ բամբակի 50 քիււ
 (3 փաթ 2 զրէ) ծախվում է. 70 ֆր.
 (ՄԱՐՍԵԼԻՈՒՄ Երեանու Ամբրիէ սեր-
 մի բամբակը ծախվում է. 92 ֆր.
 " առաջին տեսակը. 70 ֆր.
 " երկրորդ տեսակը. 65 ֆր.
 ՄԱՐՍԵԼԻՈՒՄ Թռչի սպիտակ բուրդը
 ծախվում է. 105 ֆր.
 " երկրորդ տեսակը. 98 ֆր.
 " զառան բուրդը ամէ. 105 ֆր.
 " Թարաք. բուրդը ամէ. 76 ֆր.
 " Դարաք. բուրդը ամէ. 65 ֆր.
 " երկրորդ տեսակը. 50 ֆր.
 ԿՕՍԱՆԱԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ Խարջ Նշուխը թէնը
 (մետաքթը) շատ ընտիրը 150—160 բուրլին

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԿԱՆԵՐ

[illegible]

СЪВЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

страхованія и склада товаровъ
съ выдачею вѣрительныхъ
ВѢСЬМАГО УТВЕРЖДЕННОЕ 31 мая 1872 года
СЪ КАПИТАЛОМЪ
3,000,000 Р.
Страхованія всякаго рода движимыхъ и
недвижимыхъ имуществъ отъ огня. Грузовъ,
товаровъ отъ потерь и убытковъ, могущихъ
произоити въ пути.

Въ непродолжительномъ времени къ действительности тифлискаго агента перейду къ ОПЕРАЦИИ ТОВАРОСКЛАДОЧНЫЯ.

Квартира агента помѣщается въ домѣ Архруни, на Дворцовой улицѣ.